

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԵՆՈՖՈՆՈՒՄ ԲԱՑԱԿԱՅՈՒՄ ԵՆ ՕՏԱՐ ԳԵՆԵՏԻԿԱԿԱՆ ՀԵՏՔԵՐԸ

ԱրՊՀ ղեկավարության աջակցությամբ կյանքի կոչված «Ոչ ֆորմալ կրթության զարգացման պետական ծրագրի» շրջանակներում փետրվարի 25-ին համալսարանում հյուրընկալվել են կենսաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆ. ՀՀ ԳԱԱ մոլեկուլային կենսաբանության ինստիտուտի էթնոցենոմիկայի լաբորատորիայի վարիչ Լևոն Եպիսկոպոսյանը, կենսաբան Նելլի Հովհաննիսյանը:

Ռեկտոր Մ. Մինասյանը, բացելով հանդիպումը, հերթական անգամ ընդգծել է ոչ ֆորմալ կրթության ծրագրերի կարևորությունը և շնորհակալություն հայտնել Կ. Օհանջանյանին՝ նախաձեռնության, ԼՂՀ կառավարությանը՝ աջակցության համար:

Ներկայացնելով Լ. Եպիսկոպոսյանին՝ Մ. Մինասյանը նշել է նրա ոչ միայն գիտական հետաքրքրություններն ու կատարած հետազոտությունները, այլև այն, որ նա նախկինում շուրջ մեկ տարի ղեկավարել է Արցախի պետական համալսարանը:

Հայկական գենոֆոնդի գիտական ուսումնասիրության, հայերի կազմավորման վարկածների, այլ ժողովուրդների հետ գենետիկական կապերի, իգրեկ-քրոմոսոմ հայրական, միտոքոնդրիալ մայրական, հայկական գանգի և հայ ժողովրդի գենետիկական պատմության մի շարք այլ խնդիրների շուրջ Լ. Եպիսկոպոսյանը հանդես է եկել գենետիկական ուսումնասիրության մի քանի կարևոր դրույթների և հետազոտության արդյունքների ներկայացմամբ:

Համաձայն գիտական հետազոտությունների՝ հայ ժողովրդի գենոֆոնդը ներառում է տոհմագծերի հսկայական բազմազանություն, ինչը վկայում է այն մասին, որ մեր ժողովուրդը մեծ թվով հիմնադիր հայրեր է ունեցել: Այսպիսով, սակայն, հակասություն է առաջանում Ոսկեդարից մեզ հասած Հայկ նահապետի առասպելի և ներկայացվող հետազոտության արդյունքների միջև, ինչի վերաբերյալ հետազոտողն իր սեփական կարծիքն ունի, որն ապացուցվում է իրենց իսկ կողմից կազմված քարտեզով: «Գենետիկայի տեսանկյունից այն բանի հավանականությունը, որ ժողովուրդը կարող է ունենալ մեկ նախահայր, հավասարվում է զրոյի», - ասել է նա:

Հայկական իգրեկ-քրոմոսոմների մեծ մասը պատկանում է ներկայումս դարաշրջանում ծագած և հետագայում տարածված տոհմագծերին: Ինչ վերաբերում է հայկական գենոֆոնդին, ապա, ըստ Լ. Եպիսկոպոսյանի, այն վերջին հազարամյակում արտաքին գենետիկական փոփոխության գրեթե չի ենթարկվել՝ չնայած բազմաթիվ ներխուժումների: Հայերի գենետիկական շփումները խոչընդոտող առավել հավանական պատճառները գիտնականը համարում է Հայկական բարձրավանդակի աշխարհագրական դիրքը, քրիստոնեության վաղ ընդունումը և խիստ արտահայտված էթնոզակության ինքնության ձևավորվածությունը:

Նպատակ ունենալով վերականգնելու պատմական Հայաստանի գենետիկական խճանկարը և կազմել Հայաստանի գենետիկական քարտեզը, որը կվերարտադրի Հայկական լեռնաշխարհի տարածքում հազարամյակների ընթացքում բարգավաճած հայկական գենոֆոնդի հարուստ աշխարհագրական խճանկարը՝ Լ. Եպիսկոպոսյանը դժվարություններ է հանդիպում՝ կապված հատկապես պատմական արևմտյան հատվածի հետ: Այս մասում ուսումնասիրությունները դեռևս նմուշառման փուլում են:

Հարցերից բացի եղան մառաչարկներ. առաջարկվեց հետազոտության առաջին՝ նմուշառման փուլում ներգրավել մառ Արցախի պետական համալսարանի ուսանողության ներուժը, ինչին տրվեց դրական պատասխան:

Նելլի Հովհաննիսյանը «Մարդու գենոմը» թեմայով դասախոսությամբ անդրադարձել է մարդու գենոմի, դրա պարունակության, գենետիկ ինֆորմացիայի և դրա կիրառական նշանակության արդիական մի շարք խնդիրների:

Ըստ բանախոսի՝ գենոմը վաղուց է տարբեր երկրների գիտնականների ուսումնասիրության առարկա դարձել: Չնայած Հայաստանում դրա հիմքերը նոր-նոր են դրվում՝ այդ ոլորտում, այնուամենայնիվ, բավականին լուրջ աշխատանքներ են տարվում:

«Այսօր աշխարհում մեծ աշխատանքները շատ են կարևորվում, քանի որ դրանք դիտարկվում են ոչ միայն որպես գոտի հիմնարար գիտելիք, այլև օգտակար են կիրառական տեսանկյունից՝ մարդու օրգանիզմի կենսական նշանակություն ունեցող խնդիրների լուծման համար», - նշել է Ն. Հովհաննիսյանը:

Կանգ առնելով հատկապես գենոմի պարունակության ուսումնասիրության կիրառական նշանակության վրա՝ Ն. Հովհաննիսյանը նշել է, որ այն լայն կիրառություն ունի հատկապես դեղատաղիքային ոլորտում: Այս առումով գույքահեռաբար ընդգծվեց գենոթերապիայի նշանակության կարևորությունը, որը հնարավորություն է ընձեռում ճիշտ օրգանաբանական պարբերական հիվանդությունները: Գենային օրգանաբանական ծառայում է հիվանդությունների նախատրամադրվածության կանխատեսմանը, դեղորայքային բուժման կազմակերպմանը, կանխարգելմանը, բուժման ռիսկերի գնահատմանը և այլն: «Հիվանդությունը ժառանգական է և պայմանավորված է մեկ գենային մուտացիայով: Այն առտոսում ռեցեսիվ ձևով է փոխանցվում, այսինքն՝ երկու ծնողներն էլ կարող են առողջ լինել, բայց հանդիսանան հիվանդության կրողներ, և այն փոխանցեն երեխային», - մանրամասնել է կենսաբանը:

Հանդիպման վերջում Ն. Հովհաննիսյանը պատասխանել է ներկաների հարցերին, ծավալվել է քննարկում:

«ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ՄԻՆՉԵՎ ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ»

Հունվարի 22-ին «Ոչ ֆորմալ կրթության զարգացման ծրագրի» շրջանակներում ԱրՊՀ-ում հյուրընկալված ՀՀ ԳԱԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի տնօրեն Պավել Սեդրակյանը հանդես է եկել դասախոսությամբ:

Բացելով հանդիպումը՝ ռեկտոր Մանուշ Մինասյանը ներկայացրել է Պ. Գևորգյանի ծանրակշիռ ավանդը նյութական և ոչ նյութական մշակութային ժառանգության պահպանման գործում, ինստիտուտի վերջին տարիների աշխատանքային գործունեությունը և այլն:

Հանդես գալով «Երկրագործությունից մինչև պետականություն» թեմայով դասախոսությամբ՝ սակադեմիկոսը անդրադարձել է դաշտային հետազոտական աշխատանքներին, պեղումներին, այս ոլորտում կատարված աշխատանքների ձեռքբերումներին, հայոց մշակութային խնդիրներին, ժամանակակից մշակութային կապիտալին և այս համատեքստում պատմամշակութային ժառանգության դերին:

Սկսելով վաղնջական ժամանակներից՝ Պ. Ավետիսյանը խոսել է Հայկական լեռնաշխարհում երկրագործության սկզբնավորումից, քաղաքակրթության առաջին քայլերից և նախամարդու էվոլյուցիայից՝ հասնելով մինչև պետություն ու պետականություն: Այս առումով, ի դեմս Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի, նպատակային և արդյունավետ աշխատանքներ են իրականացվել:

«Այսօր մենք Հայաստանի տարածքում պեղված քարե դարի հուշարձաններից ձեռք բերված տվյալներով կարողանում ենք այնպիսի վերականգնվածություններ անել, որոնք փոխում են պատկերացումները Եվրասիայում բնակեցման խնդիրների մասին տեսակետների վերաբերյալ», - նշել է պատմաբանը: